

III

(Sagatavošanā esoši tiesību akti)

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

EIROPAS CENTRĀLĀS BANKAS ATZINUMS

(2011. gada 5. jūlijs)

par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par kredītligumiem saistībā ar mājokļa īpašumu

(CON/2011/58)

(2011/C 240/04)

Ievads un juridiskais pamats

2011. gada 18. aprīlī Eiropas Centrālā banka (ECB) saņēma Eiropas Savienības Padomes pieprasījumu sagatavot atzinumu par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par kredītligumiem saistībā ar mājokļa īpašumu ⁽¹⁾ (turpmāk tekstā "ierosinātā direktīva").

ECB kompetence sniegt atzinumu pamatojas Līguma par Eiropas Savienības darbību 127. panta 4. punktā un 282. panta 5. punktā, jo ierosinātajā direktīvā paredzēti nosacījumi, kas skar Eiropas Centrālo banku sistēmas (ECBS) ieguldījumu ar finanšu sistēmas stabilitāti saistītās politikas līdzsvarotā izpildē, kā minēts Līguma 127. panta 5. punktā. ECB Padome šo atzinumu ir pieņēmusi saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas Reglamenta 17.5. panta pirmo teikumu.

1. Vispārīgi apsvērumi

ECB atbalsta ierosināto direktīvu, kuras mērķis ir veicināt tāda līdzsvaroti funkcionējoša iekšējā tirgus rašanos, kurā ir augsts patērētāju aizsardzības līmenis mājokļa nekustamā īpašuma kredītligumu jomā. No finanšu stabilitātes viedokļa ECB atbalsta pasākumus, kuru mērķis ir atbildīgas aizdošanas un aizņemšanās nodrošināšana un patērētāju uzticības atjaunošana. Tā atbalsta arī ierosinājumus saistībā ar tiesisko un attiecīgajos gadījumos arī uzraudzības regulējumu, kas tiek piemērots gan attiecībā uz iestādēm, kas nav kredītiestādes un sniedz hipotekāros kredītus, uz kuriem attiecas ierosinātā direktīva, gan uz kredīta starpniekiem.

2. Aizdevumi ārvalstu valūtā

2.1. Viens no jautājumiem, ko Eiropas Komisija ir noteikusi saistībā ar bezatbildīgu aizdošanu Savienības mājokļu hipotekāro kredītu tirgos, ir saistīts ar ārvalstu valūtās denominētiem aizdevumiem, kurus patērētāji iegādājušies šajā valūtā, lai gūtu labumu no piedāvātās procentu likmes, taču bez atbilstošas izpratnes par valūtas risku ⁽²⁾.

2.2. Savā Finanšu stabilitātes pārskatā 2010. gadā ECB vērsa uzmanību, ka nesenās finanšu krīzes rezultātā tika uzsvērti potenciālie sistēmiskie riski, ko rada ārvalstu valūtās izsniegto aizdevumu lielais īpatsvars dažās dalībvalstīs, un izcēla nepieciešamību pārraudzīt un risināt šo jautājumu, un novērst ārvalstu valūtās izsniegto aizdevumu apjoma turpmāko pieaugumu ⁽³⁾. ECB atzīmēja, ka to

⁽¹⁾ COM(2011) 142 galīgā redakcija.

⁽²⁾ Sk. ierosinātās direktīvas preambulas 4. apsvērumu.

⁽³⁾ ECB Finanšu stabilitātes pārskats, 2010. gada jūnijs, 167. lpp.

aizdevumu augstais līmenis, kas izsniegti nenodrošinātiem aizņēmējiem ārvalstu valūtā, atsevišķajās dalībvalstīs var radīt neaizsargātību, jo šādas aizdošanas rezultātā banku sistēmas tiešais valūtas kursa risks kļūst par kredītrisku, un ekonomika tiek pakļauta būtiskiem makrofinansāliem riskiem. Turklāt augsts ārvalstu valūtas parāda līmenis var ierobežot monetārās politikas manevrēšanas iespējas un tās efektivitāti. Ņemot vērā šīs negatīvās blakus parādības, kas saistītas ar ārvalstu valūtu aizdošanu, ECB ir informējusi politikas izstrādātājus par nepieciešamību veikt pasākumus, lai novērstu strauju ārvalstu valūtu aizdošanas pieaugumu banku sistēmā⁽⁴⁾.

- 2.3. Saistībā ar iepriekš minēto ECB norādīja, ka regulējošiem un uzraugošiem politikas pasākumiem var būt svarīga loma to risku samazināšanā, kas ir saistīti ar aizdevumiem ārvalstu valūtā⁽⁵⁾. Principā, lai iekļautu aizdošanu, ārvalstu valūtu politiku izstrādātājiem ir stingri ieteicams izveidot uzņēmējiem tādu vispārējo darbības vidi, kas veicinātu piesardzīgu un uz pietiekamu informāciju balstītu aizdevēju un aizņēmēju lēmumu pieņemšanu. Tas ietver uz stabilitāti orientētas makroekonomikas politikas un finanšu zināšanu uzlabošanas politikas efektīvu izpildi, kā arī attiecīgu finanšu regulējumu un uzraudzību⁽⁶⁾. Šajā saistībā ierosinātā direktīva nosaka informāciju, kas tiek sniegta patērētājiem gadījumos, kad aizdevums tiek piešķirts valūtā, kas nav aizņēmēja dalībvalsts valūta⁽⁷⁾. ECB uzskata, ka sniegtajai informācijai jāietver arī paskaidrojumi par iespējamiem patērētāju riskiem gadījumos, kad kredīts ir denominēts ārvalstu valūtā⁽⁸⁾.

3. **Pieklūve datubāzēm un publiskiem kredītreģistriem**

- 3.1. Saskaņā ar ierosināto direktīvu katrai dalībvalstij jānodrošina visiem kreditoriem⁽⁹⁾ nediskriminējoša pieklūve datubāzēm, kas tiek izmantotas attiecīgajā dalībvalstī, lai novērtētu patērētāju kredīspēju un lai pārbaudītu, kā patērētājs izpilda savas kredītsaistības kredītlīguma darbības laikā. Turklāt saskaņā ar ierosināto direktīvu Komisijai tiktu deleģētas pilnvaras noteikt vienotus reģistrācijas kritērijus un datu apstrādes nosacījumus, ko piemēros datubāzēm, t. sk. reģistrācijas sliekšni un šādās datubāzēs izmantoto pamatjēdzienu saskaņotās definīcijas⁽¹⁰⁾.
- 3.2. Par šiem aspektiem, papildus vienam tehniskam redakcionālam priekšlikumam (sk. 1. grozījumu), ECB vēlas izteikt tālāk minētos komentārus attiecībā uz Komisijai deleģētajām pilnvarām.
- 3.2.1. Pirmkārt, datubāzes, uz kurām attiecas ierosinātā direktīva, ietver gan privātu kredītbiroju un kredītinformācijas aģentūru uzturētās datubāzes, gan arī publiskus kredītreģistrus, kurus attiecīgajās dalībvalstīs izmanto patērētāju kredīspējas novērtēšanai un patērētāju kredītsaistību izpildes pārraudzīšanai kredītlīguma darbības laikā. Centrālos kredītreģistrus vairākās dalībvalstīs uztur nacionālās centrālās bankas (NCB), un dažus no tiem izmanto iepriekš minētajiem mērķiem. ECB, kas šajā jomā darbojas kā katalizators⁽¹¹⁾, atbalsta sadarbību, informācijas apmaiņu un pamatjēdzienu un definīciju saskaņošanu centrālo kredītreģistru starpā pārrobežu līmenī⁽¹²⁾. Banku un finanšu sektorā periodiski notiekošo svārstību rezultātā tiek uzsvērtā centrālo kredītreģistru nozīme, lai palīdzētu kredītiestādēm efektīvi pārraudzīt un pārvaldīt kredītrisku, piešķirot tām piekļuvi informācijai par aizņēmēju parādsaistībām. Centrālie kredītreģistri ir noderīgi pienācīgas uzraudzības izpildei, kas ir centrālo banku

⁽⁴⁾ Šajā saistībā sk. ECB 2010. gada 4. augusta Atzinumu CON/2010/62 par likumiem, kas attiecas uz finanšu nesabalansētības mazināšanu, 3.1.1. punktu. Visi ECB atzinumi ir publicēti ECB tīmekļa vietnē <http://www.ecb.europa.eu>

⁽⁵⁾ Skat. 3. atsauci.

⁽⁶⁾ ECB 2010. gada 4. augusta Atzinums CON/2010/62 par likumiem, kas attiecas uz finanšu nesabalansētības mazināšanu, 3.1.2. punkts.

⁽⁷⁾ Piemēram, formula, kas tiek izmantota valūtas maiņas kursa diapazonu noteikšanai, un informāciju par to korekciju biežumu, vai skaitliski piemēri, kas rada priekšstatu par valūtas maiņas kursa izmaiņas ietekmē maksājumu lielumu (sk. ierosinātās direktīvas II pielikumu, "Eiropas standartizētās informācijas lapa (ESIS)", īpaši tās B daļu, 2. nodaļas 2. punktu un 5. nodaļu).

⁽⁸⁾ Ierosinātās direktīvas 9. panta 1. punkta f) apakšpunkts.

⁽⁹⁾ Ierosinātās direktīvas nolūkā šis jēdziens aptver gan kredītiestādes, gan iestādes, kuras nav kredītiestādes, kas slēdz līgumus par mājokļa īpašumiem.

⁽¹⁰⁾ Ierosinātās direktīvas 16. panta 2. punkts.

⁽¹¹⁾ Sk. nacionālo centrālo kredītreģistru Informācijas apmaiņas memorandu, kas paredzēts informācijas nodošanai ziņotājiestādēm, 2010. gada aprīlis, 1.–18. lpp.

⁽¹²⁾ Sk. ECB 2001. gada 31. maija Atzinumu CON/2001/12, kas sniegts pēc Spānijas ekonomikas ministrijas pieprasījuma par grozījumiem dažos likumos, kas regulē Spānijas finanšu tirgu.

uzdevums finanšu sistēmas stabilitātes sekmēšanas jomā, un statistikas nolūkiem. Pārrobežu sadarbības izveidošana centrālo kredītreģistru starpā arī sekmētu centrālo kredītreģistru atbilstošu pieejamību kreditoriem.

- 3.2.2. Otrkārt, ECB atbalsta ierosināto pieeju deleģēt Komisijai pilnvaras noteikt vienotus kredītreģistrācijas kritērijus un datu apstrādes noteikumus, kas tiks piemēroti datubāzēm, lai veicinātu noteikumu saskaņošanu šajā jomā. Lai nodrošinātu datu ievadišanas saskaņošanu un pārrobežu pieejamību, būtu jānosaka datu apstrādes nosacījumu un kredītreģistrācijas kritēriju raksturīgo pazīmju kopums, kopējās pamatjēdzienu definīcijas un datu saturs. Turklāt jāpārskata konfidencialitātes un datu aizsardzības jautājumi, kā arī nacionālo datubāzu sadarbības aspekti. ECB apzinās arī, ka vienoti reģistrācijas kritēriji būtu jāsaprot kā minimālie standarti, kas ļauj privātiem kredītbirojumiem un kredītinformācijas aģentūrām vai publiskiem kredītreģistriem, atkarībā no to darbības mērķiem un veidiem, attiecīgajos gadījumos vākt papildu informāciju par šiem kredītiem.
- 3.2.3. Treškārt, ECB ieteiktu saskaņot darbību ar Eiropas Banku iestādi (EBI), ECB un tām ECBS centrālām bankām, kuras pārvalda iepriekš minētās datubāzes, ņemot vērā šo iestāžu kompetenci un speciālās zināšanas šajā jomā. Saistībā ar patēriņa kredītliģumiem konsekvences un skaidrības nolūkos ECB ieteiktu arī piešķirt Komisijai līdzvērtīgas deleģētās pilnvaras attiecībā uz datubāzēm, kas minētas 9. pantā Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 23. aprīļa Direktīvā 2008/48/EK par patēriņa kredītliģumiem, ar ko atceļ Direktīvu 87/102/EEK⁽¹³⁾. Ja likumdevējs nolemj nepiešķirt Komisijai deleģētās pilnvaras, ECB ieteiktu, pamatojoties uz jau paveikto darbu⁽¹⁴⁾, izpētīt noteikumu un prakses turpmākas saskaņošanas iespējas Savienības līmenī, ņemot vērā arī starptautiskos forumos paustos ieteikumus, piemēram, attiecībā uz kredītinformācijas sistēmu efektīvu uzraudzību⁽¹⁵⁾.

4. Citi tehniski apsvērumi

Atšķirībā no Direktīvas 2008/48/EK⁽¹⁶⁾ un no Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvas priekšlikuma par patērētāju tiesībām⁽¹⁷⁾ ierosinātā direktīva neattiecas uz patērētāju atteikuma tiesībām, kuras ir saskaņotas visā Savienībā. Ņemot vērā saistībā ar mājokļa īpašumu noslēgtajos kredītliģumos paredzēto patērētāju finansiālo saistību nozīmi un lai veicinātu finanšu stabilitāti un atbildīgu aizdošanu un aizņemšanos, ECB ieteikums būtu jau notiekoša likumdošanas procesa gaitā izpētīt nepieciešamību iekļaut ierosinātajā direktīvā noteikumus par atteikuma tiesībām⁽¹⁸⁾.

ECB ieteiktie ierosinātās direktīvas teksta grozījumi konkrētu redakcionālo priekšlikumu un paskaidrojumu veidā ir izklāstīti pielikumā.

Frankfurtē pie Mainas, 2011. gada 5. jūlijā

ECB prezidents
Jean-Claude TRICHET

⁽¹³⁾ OV L 133, 22.5.2008., 66. lpp.

⁽¹⁴⁾ Sk. 2009. gada maija leksējā tirgus un pakalpojumu ģenerāldirektorāta ekspertu grupas kredītvēstures jautājumos ziņojumu, pieejams Komisiju mājas lapā <http://ec.europa.eu>

⁽¹⁵⁾ Sk., piem., Pasaules Bankas 2011. gada marta ziņojumu par kredītu pārskatiem, pieejams Pasaules Bankas mājas lapā <http://siteresources.worldbank.org> (8., 25. lpp. un 53.-59. lpp.) vai Finanšu stabilitātes padomes 2011. gada 17. marta ekspertu ziņojumu "Thematic Review on Mortgage Underwriting and Origination Practices", pieejams Finanšu stabilitātes padomes mājas lapā www.financialstabilityboard.org

⁽¹⁶⁾ Direktīvas 2008/48/EK 14. pants.

⁽¹⁷⁾ COM(2008) 614 galīgā redakcija. Eiropas Parlamenta pirmā lasījuma rezultāts ir pieejams Padomes tīmekļa vietnē <http://register.consilium.europa.eu>

⁽¹⁸⁾ Komisija piedāvā izpētīt, vai ir nepieciešams ieviest tiesības un pienākumus attiecībā uz kredītliģumu pēclīģuma stadiju jaunās direktīvas pārskatīšanas gadījumā (sk. ierosinātās direktīvas 31. panta f) punktu).

PIELIKUMS

Redakcionāli priekšlikumi

Komisijas ierosinātais teksts	ECB ierosinātie grozījumi (1)
-------------------------------	-------------------------------

1. grozījums

16. panta 1. un 2. punkts

<p>“1. Katra dalībvalsts visiem kreditoriem nodrošina nediskriminējošu piekļuves iespēju tām datubāzēm, kas attiecīgajā dalībvalstī tiek izmantotas patērētāju kredītspējas novērtēšanai un patērētāju kredītsaistību izpildes uzraudzībai visā kredītīguma darbības laikā. Šādas datubāzes ietver gan tās, kuras uztur privāti kredītbiroji un kredītinformācijas aģentūras, gan arī publiskie kredītreģistri.</p> <p>2. Saskaņā ar 26. pantu un ievērojot 27. panta un 28. panta nosacījumus, Komisijai tiek piešķirtas pilnvaras definēt vienotus kredītregistrācijas kritērijus un datu apstrādes nosacījumus, kas piemērojami šā panta 1. punktā minētajām datubāzēm.</p> <p>Konkrētāk, šādos deleģētajos aktos nosaka šādām datubāzēm piemērojamo reģistrācijas sliekšni un sniedz šādās datubāzēs izmantoto pamatjēdzienu saskaņotas definīcijas.”</p>	<p>“1. Katra dalībvalsts visiem no citām dalībvalstīm nodrošina nediskriminējošu piekļuves iespēju tām datubāzēm, kas attiecīgajā dalībvalstī tiek izmantotas patērētāju kredītspējas novērtēšanai un patērētāju kredītsaistību izpildes uzraudzībai visā kredītīguma darbības laikā. Šādas datubāzes ietver gan tās, kuras uztur privāti kredītbiroji un kredītinformācijas aģentūras, gan arī publiskie kredītreģistri, ko uztur centrālās bankas vai citas valsts iestādes.</p> <p>2. Saskaņā ar 26. pantu un ievērojot 27. panta un 28. panta nosacījumus, Komisijai tiek piešķirtas pilnvaras, apspriežoties ar EBI, ECB un tām Eiropas Centrālo banku sistēmas bankām, kuras uztur šā panta 1. punktā minētās datubāzes, definēt vienotus kredītregistrācijas kritērijus un datu apstrādes nosacījumus, kas piemērojami šimā panta 1. punktā minētajām datubāzēm.</p> <p>Konkrētāk, šādos deleģētajos aktos nosaka šādām datubāzēm piemērojamo reģistrācijas sliekšni un sniedz šādās datubāzēs izmantoto pamatjēdzienu saskaņotas definīcijas.”</p>
---	---

Paskaidrojums

ECB piedāvā ierosinātajā direktīvā atsaukties uz “kreditoriem no citām dalībvalstīm” atbilstoši Direktīvai 2008/48/EK. Turklāt 16. panta otrās rindkopas ierosināto grozījumu mērķis ir precizēt, ka: a) centrālās bankas un citas valsts iestādes pārvalda vairākus kredītreģistrus; un b) Komisijai noderētu EBI, ECB un ECBS attiecīgo NCB pieredze deleģēto aktu projektu sagatavošanā šajā jomā.

2. grozījums

9. panta 1. punkta f) apakšpunkts

<p>“(f) norādi par valūtu vai valūtām, kurās kredīts denominēts, pievienojot paskaidrojumu par ārvalstu valūtā izsniegta kredīta ietekmi uz patērētāju”;</p>	<p>“(f) norādi par valūtu vai valūtām, kurās kredīts denominēts, pievienojot paskaidrojumu par ārvalstu valūtā izsniegta kredīta ietekmi uz patērētāju un par iespējamem riskiem;”</p>
--	---

Paskaidrojums

Vispārējā informācijā par kredītīgumiem jāietver arī informācija par iespējamem riskiem, kas rodas gadījumos, kad aizdevums denominēts ārvalstu valūtā, piemēram, par izmaiņu ietekmi uz attiecīgo maiņas kursu.

3. grozījums

10. panta 1. punkta c) apakšpunkts

<p>“c) ja tas darbojas kā piesaistītais kredīta starpnieks, tas šo statusu atklāj un pēc patērētāja pieprasījuma norāda tā kreditora (kreditoru) nosaukumu, kura interesēs tas darbojas;”</p>	<p>“c) ja tas darbojas kā piesaistītais kredīta starpnieks, tas šo statusu atklāj un pēc patērētāja pieprasījuma norāda tā kreditora (kreditoru) nosaukumu, kura interesēs tas darbojas;”</p>
---	--

Paskaidrojums

Pārredzamības nolūkā patērētājs vienmēr ir jānodrošina ar šo informāciju.

Komisijas ierosinātais teksts	ECB ierosinātie grozījumi ⁽¹⁾
-------------------------------	--

4. grozījums

13. panta 1. punkts

<p>“1. Dalībvalstis nodrošina, ka kreditors patērētāju informē par aizņēmuma likmes izmaiņām pirms tās stājas spēkā, sniedzot informāciju uz papīra vai izmantojot citu pastāvīgu informācijas nesēju. Informācijā norāda atmaksājamo summu apmēru pēc jaunās aizņēmuma likmes stāšanās spēkā un, ja mainās maksājumu skaits vai biežums, sīkāku informāciju par to.”</p>	<p>“1. Dalībvalstis nodrošina, ka kreditors patērētāju informē par aizņēmuma likmes izmaiņām parasti vismaz vienu mēnesi pirms tās stājas spēkā, sniedzot informāciju uz papīra vai izmantojot citu pastāvīgu informācijas nesēju. Informācijā norāda atmaksājamo summu apmēru pēc jaunās aizņēmuma likmes stāšanās spēkā un, ja mainās maksājumu skaits vai biežums, sīkāku informāciju par to.”</p>
---	--

Paskaidrojums

Ir būtiski pietiekamu laiku iepriekš sniegt patērētājam informāciju par aizņēmuma likmes izmaiņām.

5. grozījums

II pielikums, B daļa, 6. iedaļas 4. punkts

<p>“[...] Kreditors iekļauj arī: 1) attiecīgos gadījumos piemērojamās maksimālās un minimālās robežvērtības, 2) piemēru par to, kā mainītos maksājuma apmērs, ja procentu likme palielinātos vai samazinātos par 1 % vai arī vairāk, ja tas ir ticamāk, ņemot vērā standarta izmaiņas procentu likmē un 3) ja ir noteikta maksimālā robežvērtība – atmaksājamās daļas apmēru jaunākā scenārija īstenošanās gadījumā.”</p>	<p>“[...] Kreditors iekļauj arī: 1) attiecīgos gadījumos piemērojamās maksimālās un minimālās robežvērtības, 2) piemēru par to, kā mainītos maksājuma apmērs, ja procentu likme palielinātos vai samazinātos par 21% vai vairāk procentpunktiem vai arī vairāk, ja tas ir ticamāk, ņemot vērā standarta izmaiņas procentu likmē un 3) ja ir noteikta maksimālā robežvērtība – atmaksājamās daļas apmēru jaunākā scenārija īstenošanās gadījumā.”</p>
---	---

Paskaidrojums

Ar mājokļa īpašumu saistītā kredītīguma darbības laiks var būt vairākas desmitgades. Tāpēc pastāv liela varbūtība, ka šā perioda laikā procentu likmes var pieaugt vairāk kā par vienu procentpunktu. Ja kredītīgums ir noslēgts laikā, kad procentu likmes bijušas zemas, šāda pieauguma varbūtība ir gandrīz droša. Aizņēmēji jānodrošina ar informāciju, kas ir pietiekama, lai tie spētu saprast iespējamā procentu likmes pieauguma ietekmi. Vērtējot procentu likmes izmaiņu ietekmi uz maksājumu lielumu, izmaiņas par 1 procentpunktu ir nenozīmīgas. Tādējādi izmaiņas par 2 procentpunktiem sniedz labāku priekšstatu par to, kā maksājumu lielumu ietekmē procentu likmes pieaugums.

⁽¹⁾ Teksts treknrakstā ir teksts, kuru ECB ierosina iekļaut kā jaunu tekstu. Nosvītrotais teksts ir teksts, kuru ECB ierosina svītrot.